

Usnesení

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, rozhodl ve složení: předseda JUDr. Karel Podolka a soudci JUDr. Brigita Chrástilová, JUDr. Roman Fiala, JUDr. Václav Novotný, JUDr. Pavel Pavlík a JUDr. Petr Příhoda, o návrhu Obvodního soudu pro Prahu 6 na rozhodnutí sporu o pravomoc mezi ním a Nejvyšším správním soudem v Brně, za účasti žalobce K. S., n. v. d., zastoupeného JUDr. Milanem Kyjovským, advokátem se sídlem v Brně, Poštovská 8c, a žalovaných 1) Úřadu průmyslového vlastnictví, Praha 6, A. Čermáka 2a, a 2) U. R., zastoupeného Ing. Janem Kubátem, advokátní a patentová kancelář, se sídlem v Praze 7, Přístavní 24, o zrušení patentu, ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 8 C 126/2003,

t a k t o :

I. Příslušný vydat rozhodnutí o žalobě proti rozhodnutí předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 30. 4. 2002, čj. PV 1992-89, ve věci zrušení patentu o názvu „V. r. p. u. t.“, je soud ve správním soudnictví.

II. Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 23. června 2003, čj. 6 A 93/2002-54, se zrušuje.

O d ů v o d n ě n í :

Podáním doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 29. 3. 2005 navrhl Obvodní soud pro Prahu 6, aby zvláštní senát rozhodl ve sporu o pravomoc podle § 1 odst. 1 písm. b) zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, který vznikl mezi ním a Nejvyšším správním soudem, ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 8 C 126/2003.

Ze spisu vyplynuly tyto pro rozhodnutí podstatné skutečnosti:

Rozhodnutím ze dne 23. 5. 1997, zn. PV 89-92, Úřad průmyslového vlastnictví ve věci návrhu U. R. na zrušení patentu o názvu „V. r. p. u. t.“, jehož majitelem je K. S., n. v. d., byl označený patent podle § 23 odst. 1 zákona č. 527/1990 Sb. v plném rozsahu zrušen s tím, že zrušení působí od počátku platnosti patentu, a rozhodnuto o vrácení kauce 2500 Kč navrhovateli.

Rozhodnutím předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví (dále jen Úřad) ze dne 3. 11. 1998, téže značky, byl podle § 59 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, rozklad majitele patentu proti označenému rozhodnutí Úřadu zamítnut a napadené rozhodnutí o zrušení výše uvedeného patentu potvrzeno s tím, že složená kauce 2500 Kč se nevrací.

Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 29. června 2001, čj. 5 A 97/98-61, bylo k žalobě majitele patentu uvedené rozhodnutí předsedy Úřadu zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Rozhodnutím předsedy Úřadu ze dne 30. 4. 2002, zn. PV 1992-89, byl podle ustanovení § 59 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů, znovu rozklad majitele patentu proti rozhodnutí Úřadu ze dne 23. 5. 1997, zn. PV 89-92, zamítnut a napadené rozhodnutí o zrušení označeného patentu bylo potvrzeno s tím, že složená kauce 2500 Kč se nevrací.

Žalobce podal s odkazem na ustanovení § 247 a násl. o. s. ř. proti tomuto rozhodnutí předsedy Úřadu správní žalobu, kterou se domáhal zrušení jeho rozhodnutí, jakož i shora uvedeného rozhodnutí Úřadu, jehož označil jako žalovaného, s tím, že mu věc bude vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud usnesením ve výroku uvedeným žalobu odmítl a rozhodl o nákladech řízení účastníků a o vrácení soudního poplatku. Uvedl, že se v daném případě jedná o rozhodnutí o zrušení patentu podle § 23 odst. 1 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, jehož majitelem byl žalobce. Předmětem tzv. patentového práva v objektivním smyslu je ochrana vynálezu, která udělením patentu zakládá jeho majiteli výlučné právo využívat vynález, poskytovat souhlas k jeho využívání jiným osobám, popř. na jiné osoby patent převést. Těžší právní ochrany spočívá tradičně v právu soukromém. Právní prostředky ochrany proti jejich porušování jsou obvykle upraveny přímo v průmyslově-právních normách; nejsou-li nebo jsou-li upraveny jen zčásti, přichází v úvahu užití obecných prostředků ochrany soukromoprávní povahy. Hmotněprávní otázky je proto třeba posuzovat zásadně podle příslušných právních předpisů o vynálezech. Užití obecných ustanovení občanského práva přichází v úvahu, jen pokud by nebylo možno vystačit ani se zvláštními ani s obecnými právními předpisy práv k nehmotným statkům. Naproti tomu otázky řízení je třeba posuzovat podle obecných procesních předpisů správního řízení (správního řádu), popř. podle zvláštní procesní úpravy obsažené ve speciálních předpisech. Rozhodující pro posouzení charakteru věci je právo hmotné, nikoli právo procesní, neboť v případě věcí projednávaných podle novelizované části páte o. s. ř. jde vždy o rozhodnutí orgánu veřejné správy, který se v procesních otázkách řídí předpisy veřejného práva. Ochrana soukromých práv, jež jsou předmětem řízení před správním orgánem, není zajištěna soudním přezkumem ve správním soudnictví, nýbrž postupem podle části páte o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2003. Soukromým právům je tak poskytována větší ochrana. Zatímco ve správním soudnictví soud provádí pouze přezkum správního rozhodnutí s možností v případě zjištěné nezákonnosti jen takové rozhodnutí zrušit a věc vrátit správnímu orgánu k novému projednání, v řízení podle nové části páte o. s. ř. v případě, kdy dospěje k závěru, že o věci mělo být rozhodnuto jinak než rozhodl správní orgán, je soud povolán k tomu, aby sám o věci rozhodl a nahradil tak rozhodnutí správního orgánu. Nejvyšší správní soud proto s odkazem na § 46 odst. 2 s. ř. s. žalobu odmítl, neboť žalobce se jí domáhal přezkoumání rozhodnutí, jímž správní orgán rozhodl v mezích své zákonné pravomoci v soukromoprávní věci, kdy je žaloba podle § 68 písm. b) s. ř. s. nepřijatelná. Žalobce současně poučil o následcích odmítnutí a o možnosti domáhat se novou žalobou rozhodnutí v občanském soudním řízení, v němž mu bude náležet větší ochrana jeho soukromých práv, tedy že může do jednoho měsíce od právní moci usnesení podat žalobu k soudu příslušnému podle ustanovení § 249 a § 250 o. s. ř., přičemž účinky procesních úkonů učiněné v tomto řízení zůstávají zachovány a posoudí se přiměřeně podle ustanovení s. ř. s.

Žalobce, říde se tímto poučením, podal u Obvodního soudu pro Prahu 6 žalobu proti Úřadu, jíž se domáhá zrušení rozhodnutí předsedy Úřadu ze dne 30. 4. 2002, zn. PV 1992-89, a zamítnutí návrhu na zrušení žalobcova patentu.

V průběhu řízení žalobce navrhl obvodnímu soudu, aby věc předložil kompetenčnímu senátu k rozhodnutí o tom, kdo je příslušný k vydání rozhodnutí, neboť podle jeho názoru ve věci převažuje veřejnoprávní prvek a k přezkoumání správního

rozhodnutí jsou proto příslušné specializované senáty krajských soudů a Nejvyšší správní soud podle příslušných ustanovení s. ř. s.

Ke shodným závěrům dospěl ve svém vyjádření i první žalovaný.

Obvodní soud pak podal zvláštnímu senátu v úvodu označený návrh. Ztotožnil se s uvedenými účastníky v tom, že věc náleží do působnosti správních soudů, neboť se jedná o věc, která nevyplývá z obchodních vztahů podle § 244 odst. 1 o. s. ř. a převažuje v ní veřejnoprávní zájem na ochranu třetích osob.

Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi obecným soudem a soudem ve správním soudnictví se zvláštní senát řídil následující úvahou:

Součástí reformy správního soudnictví, účinné od 1. 1. 2003, bylo také obnovení obecného principu, kdy všude tam, kde zákon svěří správnímu orgánu rozhodování ve věcech soukromého práva, může se ten, kdo s takovým rozhodnutím není spokojen, obrátit na soud rozhodující ve věcech občanskoprávních, který bude rozhodovat v kontradiktorním sporu o věci samé (§ 244 a násl. o. s. ř.). Naopak rozhodoval-li správní orgán věc veřejného práva, náleží přezkoumání zákonnosti takového rozhodnutí soudům činným ve správním soudnictví v řízení podle soudního řádu správního. Podrobný výklad k otázce rozhraní působnosti soudů správních a soudů rozhodujících v občanskoprávním řízení a k otázce právního dualismu zvláštní senát zaujal v usnesení ze dne 6. 1. 2004, čj. Konf 93/2003-5 (publikováno pod č. 276/2004 Sb. NSS), na něž v zájmu stručnosti postačí v těchto obecných otázkách odkázat.

Při zkoumání charakteru vlastního rozhodnutí správního úřadu ve věci zrušení patentu třeba uvést, že právní institut patentu se vyvinul z hospodářské potřeby původce dosáhnout toho, aby právě jeho vynálezu byla poskytnuta právní ochrana, aby měl jako majitel výlučné právo v rozsahu patentu vynález hospodářsky přímo i nepřímo využívat, poskytovat jej licenční smlouvou nebo patent převést na jiného smlouvou o převodu práv z průmyslového vlastnictví, přičemž přímým využitím se rozumí výroba, nabízení nebo uvádění na trh, používání výrobku, který je předmětem patentu, nebo výrobek za tím účelem dovážet nebo skladovat anebo s ním jiným způsobem nakládat; v případě, že je předmětem patentu technologický způsob, využití tohoto způsobu, anebo nabízet, uvádět na trh, používat nebo k tomu účelu dovážet či skladovat výrobek přímo získaný patentově chráněným způsobem. Nepřímým využitím se stejnými účinky jako přímé využívání se rozumí dodání výrobku nebo k dodání nabízení jiné osobě, která je oprávněna využívat patentový vynález. Udělení patentu původci nemá ovšem smysl bez toho, že tu bude dána záruka, že někdo jiný nemůže takový patent použít. Záruku, která by měla praktický smysl, však může poskytnout jen vrchnostenská autorita (veřejná moc). Patent má zásadně tzv. záповědní účinek, tj. bez souhlasu jeho majitele nikdo nesmí patent využívat, jinak se dopustí jeho porušení. Dnešní podoba průmyslových práv se ostatně vyvinula ze středověkých panovnických nebo vrchnostenských privilegií. Úřad ve své zákonné činnosti naplňuje paralelu mezi poskytnutím nebo odnětím ochrany předmětu průmyslového vlastnictví a propůjčením nebo odebráním státního privilegia.

Je třeba dodat, že vznik patentu zajisté reflektuje (také) soukromý zájem jejího budoucího majitele, například proto, že po svém vzniku se patent může stát předmětem právního obchodu a jeho existence má pro jeho vlastníka hospodářský smysl, nicméně samotné udělení práva průmyslového vlastnictví nijak neztratilo svůj původní charakter veřejnoprávního privilegia, které je udělováno výlučně veřejnou mocí a v zájmu veřejném.

Tím je zájem zákazníků či konzumentů zboží a služeb a jejich ochrany před pirátstvím, zneužíváním, napodobováním nebo plagiátstvím.

V dnešních podmínkách stát může stanovit podmínky, za kterých se smí přihlašovatel domoci kladného rozhodnutí správního úřadu. Úřad musí sice patent zapsat do (veřejného) rejstříku (registrovat), ale musí také přihlášku zamítnout, nejsou-li splněny zákonné podmínky registrace, případně při splnění zákonných podmínek musí patent zrušit.

Právní vztah, který se takovým řízením a rozhodnutím řeší, vzniká mezi přihlašovatelem (při výmazu mezi majitelem patentu) a správním úřadem. Takový vztah je vztahem mocenským (v jiné terminologii vertikálním, vrchnostenským); nejde o vztah občanskoprávní (§ 7 odst. 1 o. s. ř.), protože takové vztahy při vrchnostenském autoritativním rozhodování mezi úřadem a stranou nevznikají.

Nejvyšší správní soud tvrdí ve svém usnesení, že řízení ve věci patentového práva je třeba považovat za řízení ve věci práva soukromého; tvrzení se opírá o argumentaci, že předmětem patentového práva v objektivním smyslu je ochrana vynálezu, která udělením patentu zakládá jeho majiteli výlučné právo využívat vynález, poskytovat souhlas k jeho používání jiným osobám, popřípadě na jiné osoby patent převést. Právní prostředky ochrany proti jejich porušování jsou obvykle upraveny přímo v průmyslově-právních normách; pokud tak upraveny nejsou (popřípadě jsou upraveny jen částečně), přichází v úvahu použití obecných prostředků ochrany soukromoprávní povahy. Hmotněprávní otázka je proto třeba posuzovat zásadně podle příslušných právních předpisů o vynálezech. Použití obecných ustanovení občanského práva přichází v úvahu, pokud by nebylo možno vystačit ani se zvláštními ani s obecnými právními předpisy práv k nehmotným statkům. Naproti tomu otázka řízení je třeba posuzovat podle obecných procesních předpisů správního řízení (správního řádu), popřípadě podle zvláštní procesní úpravy obsažené ve speciálních předpisech. Rozhodující pro posouzení charakteru věci pak je právo hmotné, nikoliv právo procesní, neboť v případě věcí projednávaných podle novelizované části páte o. s. ř. jde vždy o rozhodnutí orgánu veřejné správy, který se v procesních otázkách řídí právními předpisy veřejného práva.

Taková argumentace není přiléhavá.

Zcela se tu přehlíží, že udělením patentu (nebo jeho zrušením) se naprosto neupravují vztahy soukromoprávní, protože nic takového předmětem řízení o udělení (zrušení) není a nemůže být. Jediný vztah, který se tu udělením upravuje, je vztah mezi tím, kdo o něj žádá (resp. tím, komu byl patent udělen), a úřadem, který o udělení (zrušení) rozhoduje. Předmětem řízení je vyřešení otázky, zda jsou splněny zákonem stanovené podmínky a zda tedy má nebo nemá vzniknout nehmotný statek (patent), resp. zda má tento status zaniknout (zrušení). Výsledkem řízení je pak vznik (udělení) patentu nebo jeho zrušení; zda vůbec vzniknou majetkové vztahy soukromoprávní (a kdy a jaké), je naprosto nejisté (u některých typů patentů lze dokonce předpokládat, že takové vztahy záměrně ani vzniknout nemají) a akt udělení patentu se o tom nijak nevyjadřuje (a při zrušení patentu nijak do té doby vzniklé soukromoprávní vztahy neupravuje).

Samo udělení (zrušení) patentu tedy není soukromoprávní věc a je nerozhodné, že udělením (zrušením) vznikají nebo zanikají soukromoprávní nároky. Žádná soukromá osoba, se kterou je přihlašovatel (majitel) v rovném postavení, mu nemůže registraci udělit ani mu nemůže patent zrušit. To může učinit jenom správní úřad, který k tomu má zákonnou kompetenci, a může to udělat jen tak, že o tom vydá vrchnostenský správní akt.

Proto tedy i v přezkumném řízení soudním se žalobce nedomáhá žádného svého soukromoprávního nároku, ale jen toho, aby správní úřad o věci rozhodoval podle zákona.

Odůvodnění lze pak pro úplnost uzavřít poznámkou, že rozhodnutí předpokládaná jednotlivými zákony na ochranu průmyslového vlastnictví přesně rozlišují, která rozhodnutí ve věci přísluší činit Úřadu a která soudu (v občanském soudním řízení). Ve věci patentů jsou v pravomoci soudů např. rozhodnutí o tom, komu svědčí právo na patent, stanovení výše odměny za právo na patent, výše licenčních poplatků v případě poskytnutí nucené licence, porušení práv z patentů; ostatní rozhodnutí jsou v kompetenci Úřadu. I takovéto rozdělení - navíc za situace, kdy zákonodárce ani neupravil mechanismus, jímž by se vůbec mohlo dosáhnout zápisu ve veřejných knihách bez toho, že by taková povinnost byla soudem uložena Úřadu, který v řízení podle § 244 o. s. ř. není účastníkem řízení - představovalo pro zvláštní senát jen další podpůrný argument pro toto usnesení.

Z vyložených důvodů proto zvláštní senát vyslovil podle § 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb., že rozhodovat o žalobě proti rozhodnutí Úřadu o zrušení patentu náleží soudu ve správním soudnictví.

V důsledku tohoto rozhodnutí pak zvláštní senát dále zrušil podle § 5 odst. 3 téhož zákona usnesení Nejvyššího správního soudu, jímž byla jeho pravomoc popřena, a odstranil tak překážku věci rozhodnuté.

Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. Dále bude tedy Nejvyšší správní soud pokračovat uvedeným způsobem v původním řízení o podané správní žalobě.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. června 2005

JUDr. Karel Podolka
předseda zvláštního senátu